

بررسی اپیدمیولوژیک سوختگی‌های مراسم چهارشنبه سوری ۱۳۹۳ در

مرکز سوانح سوختگی شهید مطهری تهران

دکتر مصطفی ده مرده‌ئی*، ریحانه مختاری**، علی ده مرده‌ئی***

چکیده:

زمینه و هدف: چهارشنبه سوری یکی از جشن‌های ایرانی است که در شب آخرین چهارشنبه سال (سه شنبه شب) برگزار می‌شود. متأسفانه در سال‌های اخیر مراسم سنتی و زیبای این شب رنگ دیگری به خود گرفته و تبدیل به بازی‌های خطرناک با مواد منفجره و محترقه گردیده است. هدف ما در این مطالعه بررسی اپیدمیولوژیکی از سوختگی‌های این مراسم در بیمارستان سوانح سوختگی شهید مطهری بوده است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر مطالعه‌ای مقطعی است که به بررسی اپیدمیولوژیکی سوختگی‌ها در مراسم چهارشنبه سوری سال ۱۳۹۳ در مراجعین به بیمارستان سوانح و سوختگی شهید مطهری می‌پردازد. جامعه پژوهش شامل کلیه افراد مراجعه‌کننده به این مرکز در شب چهارشنبه سوری می‌باشد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌ای دو قسمتی حاوی اطلاعات دموگرافیک و عوامل مربوط به سوختگی بوده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار SPSS استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بیشترین درصد از مراجعین در سنین ۲۰-۱۶ سال قرار داشتند و بیشترین میزان سوختگی در مردان (۸۱ درصد)، بیشترین فراوانی سوختگی در محصلین دبیرستانی، بیشترین ساعاتی که در آن سوختگی رخ داده بود ۲۰-۲۲ بوده (۷۶ درصد) و بیشترین مکان (۸۱ درصد) خارج از خانه و در اماکن عمومی بوده است. بیشترین درصد سوختگی در بازه ۱-۲۵ درصد سوختگی بوده که شامل ۹۰ درصد موارد می‌شد. شایع‌ترین علت سوختگی ناشی از مواد محترقه بوده است که بیشترین مواد محترقه استفاده شده ترقه (۴۴ درصد)، نارنجک (۴۳ درصد) از نوع دست‌ساز بوده‌اند. بیشترین ماده محترقه که منجر به سوختگی در گروه‌های سنی ۲۰-۶ و محصلین بوده ترقه و در گروه‌های سنی ۴۵-۲۱ نارنجک بوده است. بیشترین اندام درگیر اندام فوقانی (سر و صورت و دست) با ۴۶ درصد بود. افراد مراجعه‌کننده (۶۵ درصد) به صورت سرپایی و (۳۵ درصد) منجر به بستری شده است که از این میزان بستری یک مورد منجر به قطع عضو (دست) و متأسفانه یک مورد منجر به فوت شده است.

نتیجه‌گیری: بروز اغلب حوادث از جمله حوادث چهارشنبه سوری را می‌توان جلوگیری کرد. باید کودکان و نوجوانان را تشویق کرد که از حوادث درک خوبی داشته باشند. باید به آنها آموزش داد که آنها در مقابل مواد محترقه و منفجره و آتش‌بازی آسیب‌پذیر هستند. آموزش آسیب‌پذیری در مقابل خطرات مذکور از اهمیت خاصی برخوردار است.

واژه‌های کلیدی: سوختگی، چهارشنبه سوری

نویسنده پاسخگو: ریحانه مختاری

تلفن: ۰۳۱-۶۸۷۷۰۰۳۱

* استادیار گروه جراحی پلاستیک و ترمیمی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، بیمارستان شهید مطهری، مرکز تحقیقات سوختگی

** کارشناس ارشد مدیریت خدمات بهداشت و درمان، دانشگاه علوم پزشکی ایران، بیمارستان شهید مطهری

*** دانشجوی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران

E-mail: Reyhaneh1987M@Yahoo.com

تاریخ وصول: ۱۳۹۴/۰۴/۰۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۸/۱۰

زمینه و هدف

چهارشنبه سوری یکی از جشن‌های ایرانی است که در شب آخرین چهارشنبه سال (سه شنبه شب) برگزار می‌شود. واژه چهارشنبه سوری از دو واژه چهارشنبه (نام یکی از روزهای هفته) و سور به معنای عیش و عشرت ساخته شده است.^۱ طبق آیین باستان در این روز آتش بزرگی برافروخته می‌شود که تا صبح زود و برآمدن خورشید روشن نگه داشته می‌شود^۲ که این آتش معمولاً در بعد از ظهر زمانی که مردم آتش روشن می‌کنند و از روی آن می‌پرند آغاز می‌شود و در زمان پریدن می‌خوانند: «زردی من از تو، سرخی تو از من». این جمله نشانگر مراسمی برای تطهیر و پاک‌سازی مذهبی است که واژه «سوری» به معنی «سرخ» به آن اشاره دارد.^۳ به بیان دیگر مردم خواهان آن هستند که آتش تمام رنگ پریدگی و زردی، بیماری و مشکلاتشان را بگیرد و بجای آن سرخی و گرمی و نیرو به آنها بدهد. چهارشنبه‌سوری جشنی نیست که وابسته به دین یا قومیت افراد باشد و در میان بیشتر ایرانیان رواج دارد.

سرودی که هنگام شام چهارشنبه وقت پریدن از روی آتش خوانده می‌شود، عمده‌ترین ورد عامیانه مردم بوده است که علاقه زیادی به آن داشتند و از گذشته تا امروز هم نسل به نسل منتقل شده است. زردی من از تو / سرخی تو از من. در واقع مردم با این شعر آرزوی خوشبختی و تندرستی و به زیستی برای یکدیگر می‌کردند و به واسطه آن زردی، افسردگی، ضعف یک سال زندگی را دفع و به جای آن گرمی، سرخی آتش و سلامتی را جایگزین می‌ساختند. چهارشنبه سوری یکی از سنت‌های قدیمی ما ایرانیان است که در زمان‌های گذشته در حد یک آتش بازی مختصر در نقاط از پیش تعیین شده و در یک ساعت معین اجرا می‌گردید و هدف نهایی آن پاک‌سازی محیط زندگی و برطرف نمودن کدورت‌های مابین اقوام بود تا به هنگام فرا رسیدن عید نوروز با دلی پاک و به دور از هرگونه کینه توزی و خصومت شروع سال جدید را جشن بگیرند.

از تمامی این رسوم زیبا و با معنی متأسفانه امروزه فقط آتش درست کردن آن هم به شیوه بیمارگونه مورد توجه جوانان قرار گرفته است و ساختن بمب‌های دستی و ترقه‌هایی که جز خطر و سلب آسایش و آرامش از مردم فایده دیگری ندارد. ما هر سال به دلیل حوادث چهارشنبه سوری خیلی از خانواده‌ها را در عید نوروز داغدار می‌بینیم و حوادث بسیاری در این شب و روزهای قبل از آن در افرادی

که مشغول ساخت این ترقه‌ها هستند داریم. چند سالی است سازمان آتش نشانی و رسانه‌ها گام‌هایی در راستای اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی مردم و جوانان برداشتند تا به مدد هم و حمایت مردم این حوادث کاهش پیدا کند.^۴

همانگونه که ذکر شد این مراسم به بازی‌های خطرناک و پریدن از روی آتش به تجمع جوانان در خیابان‌ها، آتش زدن فشفشه، پرتاب سیگار و ترقه تبدیل شده که می‌تواند خطرات متعددی را برای بسیاری از هموطنان عزیزمان به دنبال داشته باشد. هر سال مواد محترقه‌ای وارد بازار می‌شوند که قدرت انفجار آنها بیشتر از قبل بوده و در بسیاری از مواقع جهت افزایش قدرت انفجار در داخل آنها از خرده شیشه استفاده می‌شود که در زمان انفجار علاوه بر تولید صداهای بسیار گوشخراش و آزاردهنده، آسیب‌های جدی به چشم و سایر نقاط بدن وارد می‌کنند. هرگونه بی‌توجهی به نکات ایمنی و سهل‌انگاری در برپایی مراسم چهارشنبه سوری می‌تواند زیان‌های جانی و مالی سنگین و غیر قابل جبرانی را در پی داشته باشد. حادثه برای هر کسی اتفاق می‌افتد. در برخی حوادث افرادی کشته شده یا به شدت آسیب می‌بینند. اما از بروز اغلب حوادث از جمله حوادث چهارشنبه سوری می‌توان جلوگیری کرد.

گزارشات تکان‌دهنده از نابینایی و ناشنوایی کودکان، سکت‌های قلبی در افراد مسن و سقط جنین در زنان باردار در این روز داده شده است.^۵

پژوهش حاضر از طریق بررسی عوامل دموگرافیک علل سوختگی، به شناسایی علل اپیدمیولوژیک سوختگی در مراجعین شرکت‌کننده در مراسم چهارشنبه سوری ۱۳۹۳ به بیمارستان سوانح سوختگی شهید مطهری، وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ایران پرداخته است. امید است تا با بهره‌گیری از نتایج آن، کاهش بروز عوارض، مرگ و میر و هزینه‌های ناشی از سوختگی چهارشنبه سوری برنامه کوتاه مدت و بلندمدت ارائه نمود.

مواد و روش‌ها

بیمارستان سوانح و سوختگی شهید مطهری به عنوان اولین مرکز اصلی و تخصصی ارائه‌دهنده خدمات درمانی به بیماران سوخته فعالیت کرده و بعنوان بزرگترین مرکز آموزشی درمانی سوختگی کشور سالانه به بیش از سه هزار نفر بیمار بستری و بیش از ده هزار نفر بصورت

دکتر مصطفی ده مردهئی - بررسی اپیدمیولوژیک سوختگی های ...

تصویر ۱ - دست آسیب دیده در اثر ترقه

تصویر ۲ الف

تصاویر ۲ الف و ب - انفجار ناشی از ترقه های دست ساز

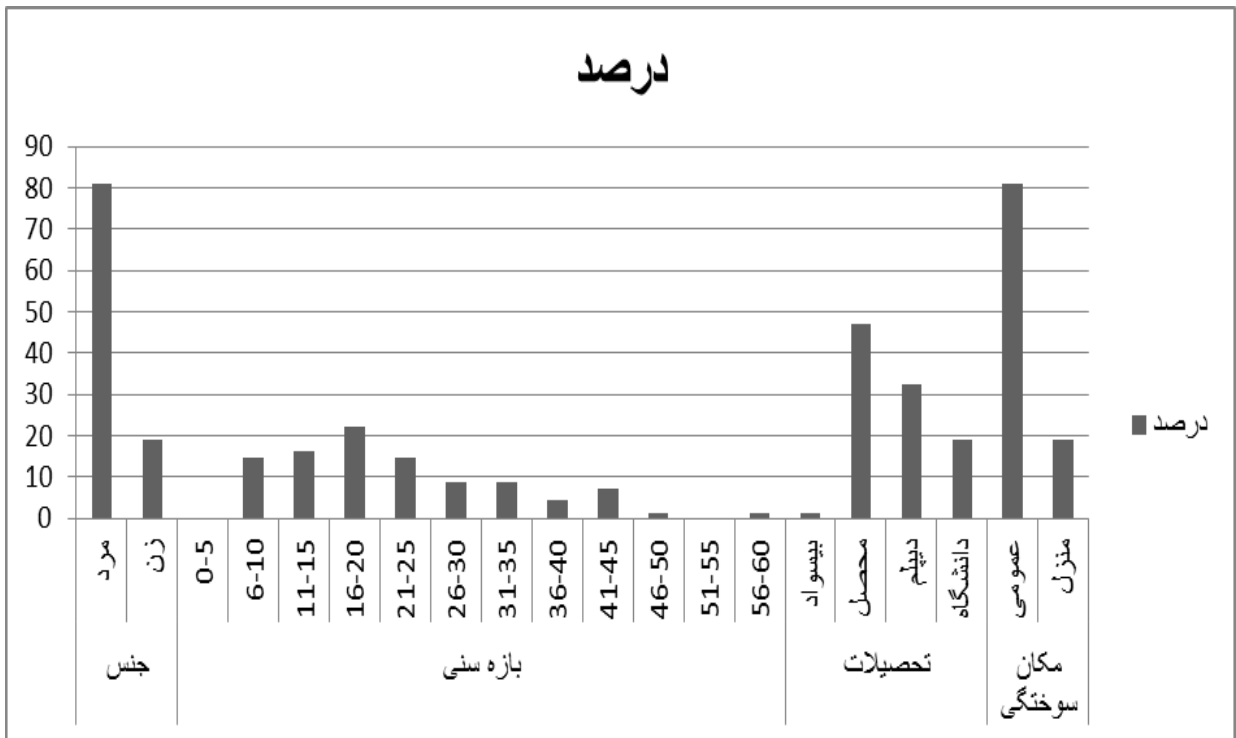
سرپایی ارائه خدمات می‌کند. نظر به این که اکثر قریب به اتفاق موارد سوختگی چهارشنبه سوری در مرحله اول به اورژانس بیمارستان‌ها ارجاع داده می‌شوند، به نظر می‌رسد این مرکز یکی از مکان‌های مناسب جهت بررسی‌های همه‌گیری‌شناسی سوختگی چهارشنبه سوری می‌باشند.

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش پرسش‌نامه‌ای دو قسمتی حاوی سوال (.... سوال حاوی اطلاعات دموگرافیک و سوال مربوط به عوامل منجر به سوختگی) بود و جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (جدول فراوانی) استفاده گردید. این پرسش‌نامه‌ها توسط افراد آموزش دیده بخش اورژانس (در حین پذیرش بیمار به بیمارستان) تکمیل شده‌اند. بررسی تنها شامل افرادی بوده است که در مراسم چهارشنبه سوری دچار سوختگی شده و به بیمارستان مراجعه نموده‌اند.

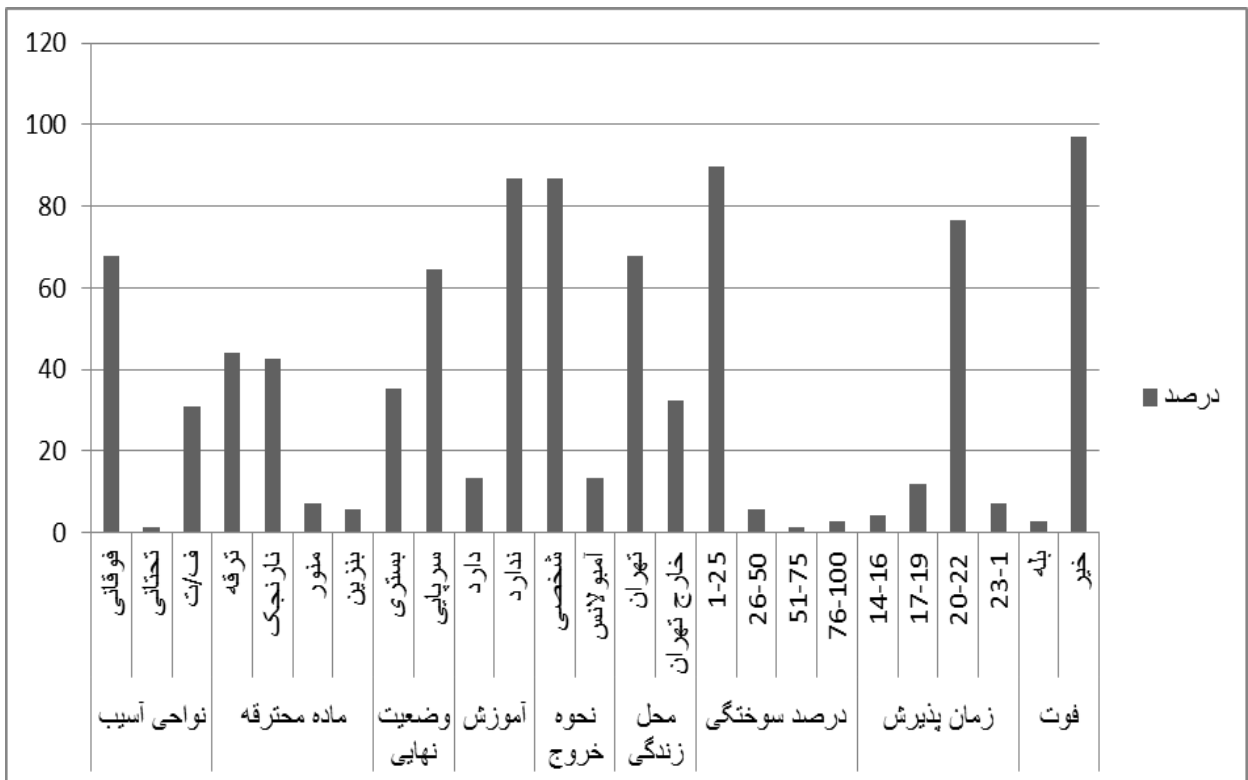
یافته‌ها

نتایج این پژوهش مقطعی بر روی ۶۸ بیمار مراجعه‌کننده دچار سوختگی در مراسم چهارشنبه سوری به بیمارستان شهید مطهری با استفاده از فرم جمع‌آوری اطلاعات استخراج شد و با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS بررسی و آنالیز آماری قرار گرفت. نتایج در این مطالعه ۲۲ درصد از این بیماران در سنین ۲۰-۱۶ سال قرار داشتند. بیشترین میزان سوختگی در مردان بود که ۸۱ درصد از بیماران سوخته را تشکیل می‌دادند. بیشترین فراوانی سوختگی در محصولین دبیرستانی بود. بیشترین ساعاتی که در آن سوختگی رخ داده بود که در ساعات ۲۲-۲۰ بوده که ۷۶ درصد بود و بیشترین مکان (۸۱ درصد) خارج از خانه و در اماکن عمومی بوده است. بیشترین درصد نحوه خروج از محل حادثه و انتقال به مرکز به صورت شخصی (۸۷ درصد) و بقیه موارد (۱۳ درصد) توسط گروه‌های امداد و نجات بوده است.

تنها ۱۳ درصد از بیماران دچار سوختگی در مراسم چهارشنبه سوری از عواقب و خطرات چهارشنبه سوری آگاهی داشتند و بقیه افراد (۸۷ درصد) آموزش‌های لازم را نداشتند (تصاویر ۱ و ۲).

نمودار ۱- اطلاعات دموگرافیک مراجعین به مرکز آموزشی درمانی شهید مطهری در آخرین چهارشنبه سال ۱۳۹۳

نمودار ۲- نمودار متغیرهای ارزیابی شده مراجعین به مرکز آموزشی درمانی شهید مطهری در آخرین چهارشنبه سال ۱۳۹۳

با توجه به آمار بیشترین رده سنی مربوط به گروه سنی ۱۶-۲۲ سال می‌باشند که لازم است از نظر آموزشی روی این گروه تمرکز بیشتری باید کرد و آموزش را در سطح راهنمایی و دبیرستان مورد توجه قرار داد.

ساعت بروز حداکثر سوختگی‌ها نکته قابل تأملی است که باید مسئولین و خصوصاً رسانه ملی مد نظر داشته باشند. بهتر است که تلویزیون با پخش برنامه‌های جذاب در ساعات مذکور موجبات عدم خروج افراد از منازل مسکونی را فراهم نموده و باعث شوند که از محیط خطر دور شوند. نمونه این برنامه‌ها می‌تواند پخش مسابقات کشتی یا فوتبال شهرآورد پایتخت باشد.

به دلیل اینکه تنها ۱۳ درصد از این بیماران و همراهان آنها آموزش لازم در رابطه با خطرات و عوارض ناشی از این رفتار پرخطر را دیده‌اند به نظر می‌رسد که برنامه‌های آموزشی ناکافی و ناکارآمد بوده‌اند. تجدید نظر در نوع ارائه آموزش‌ها و یا زمان پخش این برنامه‌ها می‌تواند راهکار مناسبی جهت عدم تکرار این برنامه‌ها باشد.

با توجه به بررسی به عمل آمده تعداد زیادی از موارد منجر به سوختگی به دلیل استفاده از مواد محترقه و منفجره غیر استاندارد بوده است. توصیه می‌شود برخورد قضایی شدید با فروشندگان این مواد صورت پذیرد. حتی استفاده از وسایل استاندارد و بازی و سرگرمی همانگونه که در سایر کشورها استفاده می‌شود، موجب کاهش حجم موارد سوختگی می‌گردد. شهرداری و کانون‌های فرهنگی می‌توانند با ایجاد فضای سالم و نیز هدایت جوانان به برگزاری ایمن مراسم چهارشنبه سوری نقش مهمی در پیشگیری از عواقب این موضوع خواهند داشت. حضور پدر و مادر نیز می‌تواند نقش مهمی در پیشگیری از آسیب داشته باشد.

بیشترین درصد سوختگی در بازه ۱-۲۵ درصد سوختگی بوده که شامل ۹۰ درصد موارد می‌شد. شایع‌ترین علت سوختگی ناشی از مواد محترقه بوده است که بیشترین مواد محترقه استفاده شده ترقه (۴۴ درصد)، نارنجک (۴۳ درصد) از نوع دست‌ساز بوده‌اند. بیشترین ماده محترقه که منجر به سوختگی در گروه‌های سنی ۲۰-۶ و محصلین بوده ترقه و در گروه‌های سنی ۴۵-۲۱ نارنجک بوده است. بیشترین اندام درگیر اندام فوقانی (سر و صورت و دست) با ۴۶ درصد و اندام فوقانی به همراه تحتانی ۳۱ درصد بود. اکثر افراد مراجعه‌کننده ۶۵ درصد به صورت سرپایی مراجعه داشته‌اند و ۳۵ درصد منجر به بستری شده است که از این میزان بستری یک مورد منجر به قطع عضو (دست) و متأسفانه یک مورد منجر به فوت شده است (نمودارهای ۱ و ۲).

بحث و نتیجه‌گیری

چهارشنبه‌های آخر سال به دردمر ملی تبدیل شده چرا که نه تنها اصول اولیه و اهداف سنتی آن حفظ نمی‌شود بلکه با استفاده از وسایل آتش‌زای مخرب صدمات و آسیب‌های فراوانی را بر خانواده‌ها و دولت تحمیل می‌نماید. برای پیشگیری از حوادث آتی نیاز به آموزش و دادن آگاهی به افراد جامعه به خصوص قشر جوان و نوجوان است هرگونه بی‌توجهی به نکات ایمنی و سهل‌انگاری در برپایی مراسم چهارشنبه سوری می‌تواند زیان‌های جانی و مالی سنگین و غیر قابل جبرانی را در پی داشته باشد. خانواده‌ها در پیشگیری از حوادث نقش مهمی را ایفاء می‌کنند. با توجه به یافته‌های فوق چند موضوع را باید مد نظر قرار داد که مهمترین آنها به شرح ذیل می‌باشند.

Abstract:

Epidemiology of the Wednesday Ceremony Burns in the Shahid Motahari Burn Hospital in 2014

Dahmardehei M. MD^{}, Mokhtari R.^{**}, Dahmardehei A.^{***}*

(Received: 27 June 2015 Accepted: 1 Nov 2015)

Introduction & Objective: Wednesday is one of the celebrating on the eve of the last Wednesday of the Iranian year (Tuesday night) will be held. Unfortunately, in recent years, and beautiful traditional ceremony this evening a different color and become dangerous games with explosives and explosives. The aim of this study was to evaluate the epidemiological of the burn injuries the ceremony in the Motahari burn hospital.

Materials & Methods: This cross-sectional study to assess the epidemiological burns 1393 ceremony Wednesday in hospital burn. This study included all patients referred to the center at night is Wednesday tools of a two-part questionnaire containing demographic information and factors which burns For data analysis, SPSS software was used.

Results: The results showed that the highest percentage of patients aged 20-16 years had the highest prevalence of burns in men (81%), most burns in high school students, most of which burn had occurred hours was 22-20 (76 %) and the highest place (81%) were outside the home and in public places. The most burning between 25-1 percent, including 90 percent of the cases were burns. The most common cause of burn was caused by explosives that most of the explosives used in firecrackers (44 percent), grenades (43%) of homemade explosives. The most thing that led to the burning of firecrackers and student groups and Sny20-6 Grenade 45-21 age groups respectively. Most organs involved upper extremity (head and face and hands) with 46 percent. Old people (65%) on an outpatient basis, and (35%) admitted to the hospital compared to an amputation (loss) and unfortunately it is a case of death.

Conclusions: The occurrence of incidents such as accidents can be prevented Wednesday. Children should be encouraged to have a good understanding of events. They should be taught that they are the explosives and explosives and fireworks are vulnerable. Education vulnerability to these risks, it is important.

Key Words: Burn, Wednesday Ceremony

* Assistant Professor of Plastic Surgery, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Shahid Motahari Hospital, Tehran, Iran

** Ms. In Health Care Administration, Shahid Motahari Hospital, Tehran, Iran

***Medical Student, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran, Iran

References:

1. Saeed Nafisi, shomare 11, sale aval, shomare 1, Sale dovom, Majaleye Mehr.
2. Persian mirror (LINL).
3. Massoume Price, Chahar Shanbeh Soori, The Fire Festicval of Iranian Peoples.
4. Razi Hashem, Bakhsh Sheshom: Jashne chahar Shanbe Soori, Dar gah shomary va jashnhaye irani bastani, chape sevom, terhran, behjat, 1384.
5. Khabargozari Mehr. Shanbe 23 Esfand 1393, 15: 42, Shenaseye Khabar: 2518055.